

Наталія Володимирівни ТУРЛЕНКО

кандидат економічних наук, начальник Центру індивідуального бізнесу Південного регіону АТ «Брокбізнесбанк»

Олександр Вікторович ШВЕЦЬ

кандидат економічних наук, докторант

Олена Олександрівна АЛЕКСЕЙЧУК

здобувач Міжнародного університету бізнесу і права (м. Херсон)

**МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ОЦІНКИ МЕХАНІЗМІВ
ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ РЕГІОНУ**

Турленко, Н. В. Методичні підходи до визначення економічної оцінки механізмів залучення інвестицій в економіку регіону [Текст] / Наталія Володимирівни Турленко, Олександр Вікторович Швець, Олена Олександрівна Алексейчук // Український журнал прикладної економіки. – 2018. – Том 3. – № 4. – С. 343-349. – ISSN 2415-8453.

Анотація

***Вступ.** Постійна зміна впливу чинників зовнішнього середовища, що оточує нашу країну, а також внутрішньо-регіональні перетворення, які відбуваються в Україні, вимагають проведення все нових і нових досліджень і систематизації існуючих методик і систем оцінки інвестиційної привабливості регіону. У статті наведено методичні підходи до проведення економічної оцінки механізмів залучення інвестицій в економіку регіону, які дають змогу визначитися з основними вхідними параметрами економічного аналізу проекту, а саме обсягом отриманого ефекту від способів інвестування різних галузей економіки регіону.*

***Метою** цієї статті є дослідження методичних підходів до визначення економічної оцінки механізмів залучення інвестицій в економіку регіону.*

***Результати.** Встановлено, що регіональна економіка потребує значних обсягів інвестицій, які дадуть можливість усунути ті дисбалансові явища, що існують в економічному, соціально-культурному й інфраструктурному розвитку регіону. Суттєвою перешкодою для залучення інвестицій у регіони України є відсутність в нашій державі єдиної загальної методики розрахунку інвестиційної привабливості регіону для потенційного інвестора.*

***Висновки.** Проводячи розгорнутий аналіз існуючих методик оцінювання інвестиційної привабливості регіону можна встановити, що в основі кожної з них лежить комплекс різносторонніх факторів, які мають різний вплив на інвестиційний потенціал регіону. Загальна кількість чинників, що мають свою специфікацію та структуру, використання чисельних способів оцінки, методів виміру, значущості того чи іншого чинника істотною мірою різняться та віддзеркалюють позицію певної методики та школи, її авторів.*

***Ключові слова:** оцінка, інвестиції, проекти, інвестування, регіональний розвиток, залучення інвестицій, методика, методичний підхід.*

Natalia TURLENKO

Candidate of Economic Sciences, Ph.D., Head of the Center for Individual Business of the Southern Region of JSC Brokbusinessbank

Alexander SHVETS

Candidate of Economic Sciences, Ph.D., doctoral student

Elena ALEKSEYCHUK

Applicant at the International University of Business and Law (Kherson)

METHODICAL APPROACHES TO DETERMINING ECONOMIC EVALUATION OF INVESTMENT ATTRACTION MECHANISMS IN THE REGIONAL ECONOMY

Abstract

Introduction. *The constant change of environmental factors influence that surround our country, as well as the intra-regional transformations that are taking place in Ukraine, require more and more research and systematization of existing methods and systems for assessing the investment attractiveness of the region. The article presents methodological approaches for carrying out the economic evaluation of mechanisms for attracting investment in the region's economy, which allow determining the main input parameters of the project economic analysis, namely the volume of the effect obtained from the ways of investing different sectors of the region's economy.*

The purpose of this article is study of methodological approaches to determining the economic evaluation of mechanisms for attracting investment in the region's economy.

Results. *The study found that the regional economy requires a large amount of investment, which will help to eliminate those imbalances that exist in the economic, socio-cultural and infrastructural development of the region. A significant obstacle to attracting investments to the regions of Ukraine is the lack of a single common method for calculating the region's investment attractiveness for a potential investor in our country.*

Conclusions. *By conducting a detailed analysis of the existing methods of assessing the investment attractiveness of the region, we can conclude that each of them is based on a set of multifaceted factors that have different effects on the investment potential of the region. The total number of factors that have their specification and structure, the use of numerical assessment methods, measurement methods, the significance of a factor vary significantly and reflect the position of a particular methodology and school, its authors.*

Key words: *assessment, investments, projects, investing, regional development, investment attraction, methodology, methodical approach.*

JEL classification: P25; E22; R53

Вступ

Розвиток національної економіки України значною мірою залежить від рівня регіонального розвитку. Саме на регіони покладене відповідальне завдання стати рушійною силою, яка зупинить в нашій державі системні кризові явища та забезпечить стабільний економічний розвиток. Регіональна економіка потребує значних обсягів інвестицій, які дадуть можливість усунути ті дисбалансові явища, що існують в економічному, соціально-культурному й інфраструктурному розвитку регіону.

Мета та завдання статті

Метою цієї статті є дослідження методичних підходів до визначення економічної оцінки механізмів залучення інвестицій в економіку регіону. У межах досягнення мети виокремлено такі завдання: дослідити методики для отримання можливості встановлення загальної картини без розгляду специфіки галузі регіону й інвестиційних

вподобань окремих груп інвесторів; провести порівняльний аналіз підходів до визначення економічної оцінки механізмів залучення інвестицій в економіку регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження

Суттєвою перешкодою для залучення інвестицій у регіони України є відсутність в нашій державі єдиної загальної методики розрахунку інвестиційної привабливості регіону для потенційного інвестора.

Проводячи системний аналіз чинників, що формують привабливість галузі (регіону) за методологією М. Портера, Дж. Томпсона й А. Стрікланда, Д. Харрісон і Г. Керон пропонують розширити їх перелік до таких: вплив постачальників, споживачів і товарів-замінників; міцність бар'єрів входу; рівень конкуренції; рівень і тип регулювання з боку держави; вплив соціально-активних груп; відношення громадськості до галузі; швидкість технологічних нововведень; вплив профспілок; відношення фінансових організацій та посередників до галузі; темпи зростання; прибутковість; ефективність функціонування в період економічного спаду.

Д. Ру та Д. Сульє аналізуючи кількісні та якісні чинники виробництва, які є складовими аналізу пропозиції галузі, навели приклад класифікації та дії чинників, що впливають на формування пропозиції, зокрема: структура галузі; виробничі потужності галузі; основні фонди та структура витрат; фінансові, технічні та соціально-політичні аспекти діяльності.

Однією з перших і найбільш популярних методик оцінювання інвестиційної привабливості регіонів України була методика, яку розробив І. Бланк в тісному співробітництві з інвестиційною компанією «Омега-Інвест» [1, с. 200]. І. Бланк запропонував здійснювати оцінку інвестиційної привабливості регіону за допомогою статистичних даних розвитку конкретного регіону [2, с. 173]. Для цього він запропонував використовувати п'ять груп основних показників, а саме:

1. Рівень загальноекономічного розвитку регіону (потенційна потреба в обсягах інвестування, можливість формування інвестиційних ресурсів за рахунок власних джерел, сукупна місткість регіонального ринку).

2. Рівень розвитку інвестиційної інфраструктури регіону (можливість швидкої реалізації інвестиційних проектів).

3. Демографічна характеристика регіону (потенційний обсяг попиту населення на споживчі товари і послуги, можливості залучення кваліфікованої робочої сили у виробництво, що інвестуються).

4. Рівень розвитку відносин і комерційної інфраструктури регіону (позиція місцевих органів самоврядування щодо розвитку ринкових реформ і створення відповідного підприємницького клімату).

5. Рівень криміногенних, екологічний та інших ризиків (ступінь безпеки діяльності в регіоні) [3].

Г. Прибіткова для оцінки інвестиційної привабливості галузевої економіки пропонує методологію, в якій пріоритет надано групі економічних індикаторів, а саме: величині виробничого потенціалу підприємств даної галузі; фінансовим результатам діяльності підприємств галузі; інвестиційній активності підприємств галузі; трудовому потенціалу підприємств галузі [4, с. 152].

А. Черваньов при визначенні інвестиційної привабливості окремої сфери діяльності пропонує враховувати такі фактори: важливість галузі; рівень конкуренції в ній; рівень державного втручання в розвиток галузі; соціальну значущість сфери діяльності; фінансові умови роботи галузі [4, с. 152].

На нашу думку, ще одним дуже цікавим підходом до оцінки ІПР є підхід, запропонований М. Бутко [5], який враховує внутрішній інвестиційний потенціал регіону за такою формулою (1):

$$VIPR = \sum_{t=1}^n \frac{BI+IRB+IRP+IRG+IRN}{(1+i)} \quad (1)$$

де *VIPR* – внутрішній інвестиційний потенціал регіону;

BI – бюджетні інвестиційні ресурси;

IRB – інвестиційні ресурси бізнесових структур;

IRP – інвестиційні ресурси населення;

IRG – інвестиційні ресурси громадських об'єднань, благодійних організацій;

IRN – інтелектуальні ресурси,

t – рік надходження інвестицій;

i – річний рівень інфляції (в частках одиниці).

При цьому:

BI = Bld + BIZ – це інвестиції з Державного (*Bld*) та місцевих бюджетів (*BIZ*), включаючи кошти спеціальних фондів;

IRD = P + A – річні обсяги прибутку й амортизації всіх господарюючих суб'єктів регіону;

IRP – сума вкладів населення в фінансово-банківські установи регіону;

RN – інтелектуальні інвестиційні ресурси, які складаються з обсягів науково-технічної продукції наукових, науково-дослідних, дослідно-конструкторських та інших установ, а також інтелектуальних ресурсів винахідників, раціоналізаторів тощо.

Сукупний інвестиційний потенціал регіону, на думку М. Бутко, являє собою суму внутрішнього інвестиційного потенціалу (*VIPR*), прямих іноземних інвестицій (*PII*) та інвестиційних залучень ресурсів з інших регіонів України (*IRZ*) (2):

$$SIPR = VIPR + PII + IRZ \quad (2)$$

М. Бутко разом з С. Зеленським та О. Акименко [5, с. 30-37] оцінку інвестиційної привабливості проводять на основі дев'яти груп показників. Всі фактори поділяються на 2 групи: фактори об'єктивного та суб'єктивного характеру. Результатом такого ранжування є віднесення регіону до групи територій з відповідним рівнем вказаних показників по відношенню до загальнодержавного. Виділено 9 рангів територій за рівнем інвестиційної привабливості (матриця):

1. Економіко-географічне положення;
2. Природо-ресурсний потенціал;
3. Трудовий потенціал: наявність трудових ресурсів, освітньо-кваліфікаційний рівень трудових ресурсів, вартість робочої сили;
4. Економічний потенціал;
5. Місткість споживчого ринку;
6. Інфраструктурний потенціал;
7. Науково-технічний потенціал;
8. Інвестиційні преференції;
9. Інвестиційні ризики: політичний, економічний, соціальний, екологічний).

Очевидно, що чим більше значення $E_{i,t+1}$, тим краще використовується інвестиційна привабливість *i*-го регіону. Причому якщо $E_{i,t+1} < 1$, то інвестиційна привабливість *i*-го регіону недовикористовується, а у випадку, якщо $E_{i,t+1} > 1$, інвестиційна привабливість використовується цілком і навіть за рахунок ефективної нейтралізації негативного впливу некомерційних інвестиційних ризиків і створення організаційно-економічними заходами додаткових ефективних стимулів для інвесторів.

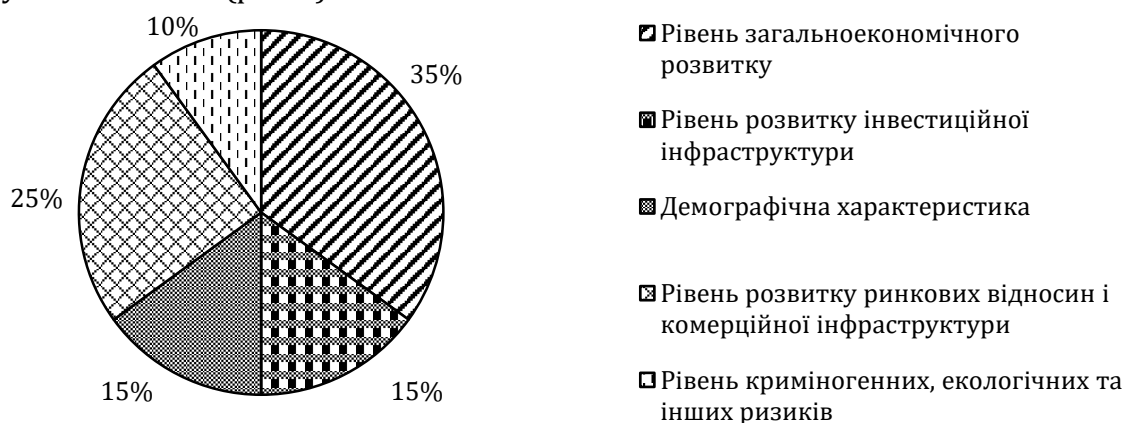
Привабливість показує можливості території щодо нарощування інтегрального потенціалу регіону, а інвестиційний клімат характеризує умови щодо забезпечення надійності процесів інвестування.

Науковці Н. Ю. Брюховецька, О. В. Хасанова, В.В. Лагодієнко, Н.В. Лагодієнко [6, 7, 8] виділяють експертно-рейтингову систему для оцінки інвестиційної привабливості регіону. Запропонована система базується на складанні рейтингу регіону на основі

експертних оцінок, визначенні інвестиційної привабливості регіону на базі показника «дистанції віддалення від еталону». Експертно-рейтингова система враховує інтереси різних груп інвесторів: експортно-орієнтованих підприємств, місцевих ринково-орієнтованих підприємств, транснаціональних корпорацій, малих підприємств, іноземних інвесторів, місцевих інвесторів.

При аналізі факторів, які впливають на інвестиційний потенціал регіону, необхідно враховувати, що на інвестиційний клімат у регіоні впливають як внутрішні, регіональні фактори, так і зовнішні – з боку держави та інших країн [9]. Окрім того, фактори можуть бути як позитивними, так і негативними, об'єктивними (наприклад, природно-географічне розташування) та суб'єктивними (нестабільна політична ситуація). При розробці регіональної програми соціально-економічного розвитку, підвищення інвестиційної привабливості регіону слід враховувати вплив всіх можливих факторів і будувати модель розвитку регіону на основі виявлення потреб і можливостей регіону, використання його сильних сторін і зменшення впливу негативних факторів.

Інститут Реформ [10, с. 41] як основне рейтингове агентство в Україні запропонував методику, яка полягає у формуванні рейтингів регіонів України на основі інтегрального показника інвестиційної привабливості. Групи показників були використані ті ж самі, що і у методиці І. Бланка, але додано ще дві групи. У кожній групі сформовано свої аналітичні показники. Не враховується група ризиків, але було запропоновано ступінь важливості (%) кожної групи показників (рис. 1):

Рис. 1. Ступінь важливості кожної групи показників за методикою Інституту Реформ (у відсотках)

Для визначення інвестиційної привабливості регіонів є методика, запропонована Держстатом України [11]. Згідно із цією методикою, інвестиційну привабливість регіонів пропонується оцінювати за такими показниками [12, с. 98]:

- 1) інвестиції в основний капітал, у розрахунку на 1 особу середньорічної чисельності наявного населення (грн.);
- 2) інвестиції у житлове будівництво, в розрахунку на 1 особу середньорічної чисельності наявного населення (грн.);
- 3) обсяг ПІІ, у розрахунку на 1 особу середньорічної чисельності наявного населення (дол.);
- 4) зміна обсягу ПІІ, у розрахунку на 1 особу середньорічної чисельності наявного населення (дол.);
- 5) густота автомобільних шляхів загального користування з твердим покриттям (км на 1000 км² території);
- 6) обсяг експорту товарів, у розрахунку на 1 чол. середньорічної чисельності наявного населення (дол.).

На думку Н. Скоробогатової, доходність регіону, з точки зору її впливу на інвестиційну активність, визначається показниками отриманого валового доходу в

регіоні та факторами, які впливають на нього: кількістю й обсягами прибуткових підприємств, рівнем інфляції в регіоні, реальними доходами населення, експорто-орієнтованістю (експорто-залежністю) регіону тощо.

Другою складовою показника інвестиційної активності регіону Н. Скоробогатова визначає ліквідність. Таким чином, за методикою Н. Скоробогатової, інтегральний показник ліквідності регіону складається з дев'яти коефіцієнтів:

- коефіцієнтів залучення прямих іноземних інвестицій (кількісного та об'ємного);
- коефіцієнтів прямих іноземних інвестицій (кількісного й об'ємного);
- коефіцієнтів дебіторської заборгованості (загальної, довгострокової та простроченої дебіторської заборгованості);
- коефіцієнтів кредиторської заборгованості (загальної та простроченої).

Таким чином, визначення показника інвестиційної активності регіонів за методикою Н. Скоробогатової на основі аналізу взаємопов'язаних показників дає можливість більш повно визначити інвестиційну привабливість регіону та побудувати стратегію по залученню оптимальної кількості інвестицій для покращення економічного стану та інфраструктури.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Проводячи розгорнутий аналіз існуючих методик оцінювання інвестиційної привабливості регіону можна зробити такий висновок, що в основі кожної з них лежить комплекс різносторонніх факторів, які мають різний вплив на інвестиційний потенціал регіону. Загальна кількість чинників, що мають свою специфікацію та структуру, використання різноманітних способів оцінки, методів виміру, значущості того чи іншого чинника істотною мірою різняться та віддзеркалюють позицію певної методики та школи, її авторів.

Список літератури

1. Васильева Т. А., Гриценко Л. Л., Винниченко Н. В. Научно-методические подходы к оценке инвестиционной привлекательности регионов Украины. *Механізм регулювання економіки*. 2005. № 3. С. 199-205.
2. Андел І. В. Рейтингова оцінка інвестиційної привабливості галузей економіки регіонів з урахуванням фінансових показників функціонування підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20. С. 172-179.
3. Бондарев В. В., Леонтьев В. Е. Финансовый анализ: [ученое пособие]: М.: «Питер», 2001. – 240 с.
4. Феєр О. Аналіз методологічного інструментарію оцінки інвестиційної привабливості об'єкта інвестування. *Економічний аналіз*. 2009. Вип. 4. С. 151-154.
5. Бутко Н., Зеленский С., Акименко Е. Современная проблематика оценки инвестиционной привлекательности региона (на примере Черниговской области). *Економіка України*. 2005. № 11. С.30-37.
6. Брюховецька Н. Ю., Хасанова О. В. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства: визначення недоліків деяких існуючих методик. *Економіка промисловості*. 2009. № 44. URL: http://www.nbu.gov.ua /portal/Soc_Gum/eprom/ 2009_44/st_44_15.pdf.
7. Лагодієнко В. В. Реалізація інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності у харчовій галузі. *Бізнес-Навігатор: науково-виробничий журнал Міжнародного університету бізнесу і права*. Херсон. 2013. №2(31). С. 178-183.
8. Лагодієнко Н. В. Дослідження регіональних особливостей розвитку інвестиційних процесів в агропромисловому виробництві. *Бізнес-навігатор*. 2011. № 1. С. 95-99.

9. Жаліло Я. А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави: [монографія]. К.: НІСД, 2009. 336 с.
10. Столяров В. Ф., Кукарцева С. В., Столярова В. В. Методи оцінки комплексності національного та регіонального розвитку України. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка»*. 2010. Вип. 4/3. С. 35-43.
11. Методика розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку. Сайт «Законы Украины». URL: http://uazakon.com/documents/date_1a/pg_ibcnog/index.htm
12. Кирик Л. В., Богдан В. В. Факторний аналіз інвестиційної привабливості регіону. *Сталий розвиток економіки*. 2010. № 3. С. 96-104.

References

1. Vasy`l`eva, T. A., Gry`cenko, L. L. and Vy`nny`chenko, N. V. (2005). «Scientific and methodological approaches to the assessment of investment attractiveness of Ukrainian regions». *Mexanizm regulyuvannya ekonomiky`*. no. 3. pp. 199-205.
2. Andel, I. V. (2010). «Rating estimation of investment attractiveness of branches of economy of the regions taking into account financial indicators of functioning of the enterprises». *Naukovy`j visny`k NLTU Ukrayiny`*. Issue. 20. pp. 172-179.
3. Bondarev V. V. and Leont`ev V. E. (2001). *Finansovyj analiz*. [Financial analysis]. «Py`ter». Moscow. Russia.
4. Feyer, O. (2009). «Analysis of the Methodological Toolkit for Assessing the Investment Attractiveness of the Investment Object». *Ekonomichny`j analiz*. Issue 4. pp. 151-154.
5. Butko, N., Zelensky`j, S. and Aky`menko, E. (2005). «Modern problems of estimation of investment attractiveness of the region (on the example of Chernihiv region)». *Jekonomika Ukrainy*. no. 11. pp. 30-37.
6. Bryuxovecz`ka, N. Yu. and Xasanova, O. V. (2009). «Assessment of investment attractiveness of the enterprise: identification of the disadvantages of some existing methods». *Ekonomika promy`slovosti*. № 44. Available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/eprom/2009_44/st_44_15.pdf
7. Lagodiyenko, V. V. (2013). «Realization of investment support of innovative activity in the food industry». *Biznes-Navigator: naukovy`robny`chy`j zhurnal Mizhnarodnogo universy`tetu biznesu i prava*. no. 2 (31). pp. 178-183.
8. Lagodiyenko, N. V. (2011). «Investigation of regional peculiarities of development of investment processes in agro-industrial production». *Biznes-Navigator: naukovy`robny`chy`j zhurnal Mizhnarodnogo universy`tetu biznesu i prava*. № 1. pp. 95-99.
9. Zhalilo, Ya. A. (2009). *Teoriya ta prakty`ka formuvannya efekty`vnoyi ekonomichnoyi strategiyi derzhavy`*. [Theory and practice of forming an effective economic strategy of the state]: NISD. Kiev. Ukraine.
10. Stolyarov, V. F., Kukarceva, S. V. and Stolyarova, V. V. (2010). «Methods of assessing the complexity of national and regional development of Ukraine». *Visny`k Dnipropetrovs`kogo universy`tetu. Seriya «Ekonomika»*. Issue. 4/3. pp. 35-43.
11. Method of calculation of integral regional economic development indices. The site «Laws of Ukraine». Available at: http://uazakon.com/documents/date_1a/pg_ibcnog/index.htm
12. Ky`ry`k, L. V. and Bogdan, V. V. (2010). «Factor analysis of the investment attractiveness of the region». *Staly`j rozvy`tok ekonomiky`*. №3. pp. 96-104.

Стаття надійшла до редакції 10.11.2018 р.